

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos LI. — Izdan in razposlan 23. dne junija 1911.

Vsebina: Št. 117. Ukaz o pridobitvi usposobljenosti za učiteljstvo na srednjih šolah (vštevši dekliške liceje).

117.

Ukaz ministra za bogočastje in nauk z dne 15. junija 1911. l.

o pridobitvi usposobljenosti za učiteljstvo na srednjih šolah (vštevši dekliške liceje).

Na podstavi Najvišjega sklepa z dne 31. maja 1911. l. se izdaja gledé pridobitve usposobljenosti za učiteljstvo na srednjih šolah (vštevši dekliške liceje) naslednji predpis:

Člen I.

Obča določila.

1. Da se pridobi usposobljenost za učiteljstvo v znanstvenih učnih predmetih na srednjih šolah, t. j. na gimnazijah vseh vrst, realkah in dekliških licejih, je potrebna:

- a) aprobacija v znanstveni preskušnji za učiteljstvo na srednjih šolah (člen II in nasl.).
- b) Uvedba v praktično učiteljsko službo na enem izmed oznamenjenih učilišč (člen XXX in nasl.).

V koliko je učiteljska preskušnja za srednje šole tudi dokaz znanstvene usposobljenosti za učiteljstvo na drugih srednjih učiliščih, je presoditi po predpisih, ki veljajo vsakočasno za ta učilišča.

2. Pogoji za usposobljenost poučevati veronauk na srednjih šolah niso predmet tega predpisa.

3. Kako morajo učitelji prostoročnega risanja, telovadbe, petja in stenografije dokazati svojo usposobljenost, je uravnano s posebnimi predpisi.

A. Znanstvena učiteljska preskušnja za srednje šole.

Člen II.

Preskuševalne komisije.

1. Znanstvena usposobljenost za učiteljsko službo na srednjih šolah se oveda s preskušnjo, za koje opravljanje imenuje minister za bogočastje in nauk preskuševalne komisije v posameznih vseučiliških mestih. Imenujejo se „C. kr. znanstvena preskuševalna komisija za učiteljstvo na srednjih šolah“.

V koliko je pri eni ali drugi komisiji omejiti število skupin preskušnje ali pa število tistih učnih jezikov, na kojih rabo se nanaša usposobljenost kandidatov, to določa minister za bogočastje in nauk.

2. Za ude preskuševalnih komisij imenuje minister za bogočastje in nauk visokošolske profesorje, ki zastopajo posamezne glavne stroke srednješolskega pouka, ter eventualno na predlog ravnatelja preskuševalne komisije tudi posamezne odlične šolske strokovnjake. Vsak ud preskuševalne komisije

dobi svoj nalog na tri leta in sme biti po preteku te dobe vnovič imenovan.

3. Za ravnatelja preskuševalne komisije in za njegovega namestnika imenuje minister za bogočastje in nauk ude komisije. Ravnatelj, oziroma njegov namestnik predseduje pri preskušnjah in vodi posle.

4. Preskuševalne komisije so podrejene neposrednje ministrstvu za bogočastje in nauk.

5. Ravnatelj preskuševalne komisije opravlja vse dopisovanje in ima spise v redu, kakor to zahteva opravilo.

6. Spisi preskuševalne komisije so:

a) obči, obsegajoči razpise ministrstva za bogočastje in nauk na vprašanja preskuševalne komisije i. e.;

b) osebni spisi.

O vsakem kandidatu, ki se zgledi k učiteljski preskušnji, se naredi poseben spis, ki obsegaj: kandidatovo prošnjo z navedbo izpričeval in njihove vsebine, njegovo življenje, eventualne odločbe ministrstva za bogočastje in nauk, ako se dvomi o njegovi pripustitvi k učiteljski preskušnji, dopise preskuševalne komisije kandidatu, njegove pismene naloge, sodbo preskuševalne komisije o pismenih nalogah, zapisnik o ustnih preskušnjah in o sklepnem posvetovanju preskuševalne komisije, kandidatu podeljeno izpričevalo.

7. Na koncu vsakega študijskega leta je poslati ministrstvu za bogočastje in nauk poročilo o delovanju in generalni izkaz o kandidatih, ki so bili v teku študijskega leta aprobeirani in reprobirani, urejen v vrstnem redu strokovnih skupin, navedenih v členu IX tega preskusnega predpisa.

Člen III.

Pogoji za pripustitev k preskušnji za učiteljstvo.

1. Domači državljani smejo navadno samo pri domači preskuševalni komisiji veljavno delati preskušnjo za učiteljstvo. Izpričevala usposobljenosti, ki so jih morda pridobili od zunanje preskuševalne komisije, potrebujejo za svojo veljavnost, da jih pripozna minister za bogočastje in nauk.

2. Da se kandidat pripusti k preskušnji, mora podati svojo prošnjo ravnateljstvu tiste preskuševalne komisije, pred katero namerava delati preskušnjo.

V tej prošnji mora navesti skupino učnih predmetov (prim. čl. IX in XXVI), za katere hoče pridobiti pravico poučevanja, nadalje učni jezik, v katerem želi poučevati.

Prošnji mora kandidat priložiti:

a) izpričevalo zrelosti za vseučiliške studije ali za studije na tehniški visoki šoli;

b) knjigo zglasilnico, ki izkazuje, da je prebil najmanj sedem vštevnihih semestrov na vseučilišču in od teh najmanj pet vštevnihih semestrov na modroslovni fakulteti kakor reden slušatelj, da se je v tem času bavil s svojimi strokovnimi studijami tako, kakor ustreza temu preskusnemu predpisu (člen IV), in da je že v osmem semestru svojih vseučiliških studij.

Všetje k večjemu dveh semestrov, ki jih je kandidat prebil na drugi fakulteti, je pripuščeno preudarku preskuševalne komisije in se more zgoditi le tedaj, ako so te studije v zvezi s stroko, ki si jo je izbral kandidat.

Pri kandidatih za učno stroko živih jezikov se lahko vračuni v čas studij pol leta ali celo leto, ki so ga prebili v inozemstvu, da se naučé jezika.

Pri kandidatih za učno stroko opisujoče geometrije v zvezi z matematiko ali za strokovno skupino matematike in fizike se lahko vračunijo v ves čas studij dve učni leti, pri kandidatih učne stroke kemije tri učna leta, ki so jih prebili na tehniški visoki šoli kakor redni slušatelji redno obiskujé strokovno šolo za stavbno inženirstvo, vrhotalno stavbstvo ali strojedelstvo ali obči oddelek, oziroma kemijsko strokovno šolo.

Kandidate učiteljstva, ki so odslužili enoletno prostovoljsko prezentno službo, je pripuščati po ministrstvenem ukazu z dne 12. aprila 1889. l. (drž. zak. št. 46), oddelek C, § 17, že ob začetku sedmega semestra.

Da se kandidat pripusti h klavzurni in ustni preskušnji, je treba dovršiti osem vštevnihih semestrov, kar se potrdi z odhodnico.

Ob pripustitvi k preskušnji je pogoj, da je bilo kandidatovo vedenje za časa vseučiliških studij v redu;

c) ako je poteklo več nego leto dni, kar je kandidat zapustil vseučilišče, je treba prošnji priložiti verjetne in zadostne dokaze — ako moči, izpričevalo javnega oblastva — o njegovem vedenju med tem časom; nadalje mora kandidat priložiti prošnji:

d) opis svojega dosedanjega življenja, v katerem je navesti tek njegovega izobraževanja, potem smer in obseg njegovih studij ter znanstveno delno polje, s katerim se je posebno podrobno bavil;

e) kaka prej pridobljena aprobacijska ali reprobacijska izpričevala preskuševalnih komisij ter dokaze o kolokvijih, ki jih je prebil, in o seminarških ali praktičnih vajah, ki se jih je udeleževal;

f) izpričevalo o filozofsko-pedagoški uvodni preskušnji, ki jo je prestal z uspehom (člen VII).

3. Kandidatje z gimnazijskim zrelostnim izpričevalom in z določenimi vseučiliškimi studiji imajo pravico, da se pripustijo k preskušnji iz vseh učnih predmetov srednjih šol.

Kandidatje z zrelostnim izpričevalom realne gimnazije ali reformne realne gimnazije in z zahtevanimi studiji se lahko pripuščajo h preskušnji iz vseh učnih predmetov srednjih šol, izvzemši filozofsko propedeutiko, klasično filologijo, latinščino v zvezi z živim jezikom, zgodovino; vendar je preskušnja tudi iz vseh teh strok dopustna, ako se je naredila dopolnilna preskušnja iz grščine v zmislu točke 2 ministrstvenega ukaza z dne 29. marca 1909. l., št. 1997 (min. uk. št. 17).

Kandidatje z zrelostnim izpričevalom realke in z dokazom triinpolletnih vseučiliških studij na filozofski fakulteti (prim. zgoraj 2, b) v lastnosti kakor izr. slušatelji imajo samo pravico, da se pripustijo k preskušnji za matematiško-naravoslovne stroke.

Ob pripuščanju kandidatov k preskušnji učiteljstva je zrelostno izpričevalo realke z dopolnilno preskušnjo iz latinščine in filozofske propedeutike enačiti zrelostnemu izpričevalu realne gimnazije, z dopolnilno preskušnjo iz latinščine, grščine in filozofske propedeutike pa zrelostnemu izpričevalu gimnazije; nadalje je zrelostno izpričevalo gimnazijskega oddelka srednje šole dečinskega tipa enačiti zrelostnemu izpričevalu gimnazije, zrelostno izpri-

čevalo realnega oddelka tega srednješolskega tipa pa zrelostnemu izpričevalu realke, in z dopolnilnimi preskušnjami iz latinščine ali iz latinščine in grščine zrelostnemu izpričevalu realne gimnazije, oziroma gimnazije.

4. Ako se katerikoli izmed izkazov, označenih pod 2, oziroma 3, ne more predložiti ali ako mu preskuševalna komisija očita pomanjkljivosti, mora komisija zaprositi odločbo ministrstva za bogočastje in nauk o pripustitvi o preskušnji, priloživši vprašanju hkratu svoje mnenje.

5. Inozemski kandidati se smejo, tudi če ustrezajo vsem predpisanim zahtevkom, pripustiti k preskušnji učiteljstva samo z odobrenjem ministrstva za bogočastje in nauk na predlog preskuševalne komisije.

Člen IV.

Zahtevki gledé vseučiliških studij.

1. V predpisanem studijskem času mora vsak kandidat izkazati po štiriurno predavanje o filozofiji (zlasti psihologiji) in o pedagogiki (občem vzgojslovju in ukoslovju, zlasti tudi o njegovi zgodovini od 16. stoletja naprej), ako moči, tudi predavanja o metodiki svojih strok, potem predavanja o šolski higijeni (higijenski pedagogiki) in telesni vzgoji, končno o učnem jeziku, ki si ga je izbral, in eventualno tudi o nemškem jeziku (Prim. čl. VIII. sklepni odstavek).

2. Kandidati starih (klasičnih) jezikov morajo predložiti na posebnih obrazcih izdana izpričevala, da so se dejansko udeleževali vaj dotičnih proseminarjev, zlasti vaj v latinskem in grškem slogu, nadalje morajo dokazati, da so najmanj dva semestra poslušali arheološka predavanja in da so se najmanj en semester udeleževali arheoloških vaj.

3. Kandidati živega jezika, ako ta jezik ni njihov materinski jezik ali ni bil učni jezik za časa njihovih srednješolskih studij, se morajo izkazati o najmanj štiri semestre obsegajoči, dejanski udeležbi praktičnih vaj dotičnega jezika z izpričevali voditelja kurza; za izpričevala je uporabiti posebne obrazce. Kakor nadomestilo za to lahko velja izpričevalo voditelja vaj (lektorja) o brezdvomno zadostnem praktičnem znanju kandidatovem v pismeni in ustni rabi dotičnega jezika ali enoletno ali vsaj polletno bivanje v dotični deželi z namenom, da se

naučé jezika. Tako polletno (najmanj en semester trajajoče) bivanje v inozemstvu lahko nadomesti dva semestra praktičnih vaj.

4. Kandidatom vseh jezikovnih strok se nujno priporoča, naj se udeležujejo predavanj ali vaj iz stroke fonetike, kjer se vršé, nadalje naj hodijo tudi v koleg, ki uvaja v jezikoznanstvo.

5. Pri kandidatih zgodovine je želeto, da se izkažejo tudi o obiskovanju predavanja o razvoju umetnosti na Avstrijsko-Ogrskem.

6. Od kandidatov geografije se zahteva dokaz, da so se udeleževali geografskih vaj, oziroma geografskega seminarja.

7. Kandidati matematike kakor glavne stroke morajo z nalašč za ta namen izdanimi izpričevali dokazati, da so se uspešno udeleževali praktičnih vaj dva semestra ali za nadomestilo tri semestre pro-seminarskih ali seminarskih vaj. Razen tega morajo dokazati nekaj spretnosti v geometrijskem risanju z izpričevali, ki so pridobljena ali na tehniški visoki šoli ali v kurzih na vseučilišču, ki so določeni za to. Kandidatom stranske stroke se nujno priporoča obiskovanje takih kurzov.

8. Kandidati fizike morajo poslušati posebno en tečaj trajajoče predavanje o kozmiški fiziki ter o glavnih naukih astronomije in matematiške geografije, kolikor se o njih govori v srednješolskem pouku. Nadalje je treba dokazati, da je kandidat najmanj tri semestre praktično delal v fizikalnem in najmanj en semester v kemijskem laboratoriju; pri tem se je posebno ozirati na šolski poskus. To je dokazati s predložbo posebnih izpričeval, ki morajo imeti najmanj red „zadostno“. Kandidati fizike kakor stranskega predmeta morajo gledé kozmiške fizike izpolniti iste študijske zahteve, kakor kandidati fizike kakor glavnega predmeta; nadalje morajo dokazati, da so najmanj en semester praktično delali v kemijskem in dva semestra v fizikalnem laboratoriju, in to s posebnim izpričevalom, ki mora imeti najmanj red „zadostno“.

9. K preskušnji iz opisovalne geometrije (glavna stroka) ali iz geometrijskega risanja (stranska stroka) se morejo praviloma pripuščati samo taki kandidati, ki so na tuzemski tehniški visoki šoli obiskovali obče letno predavanje o opisovalni geometriji s pripadajočimi konstruktivnimi vajami vred in so o tem pridobili izpričevalo z najmanj dobrim uspehom (tudi v konstruktivnem risanju). Za pripu-

stitev k preskušnji iz opisovalne geometrije je razen tega treba dokazati, da je kandidat najmanj eno leto hodil na predavanje s pripadajočimi konstruktivnimi vajami o opisovalni geometriji na tuzemski tehniški visoki šoli.

10. Kandidati naravoslovja kakor glavnega predmeta so se morali v vsaki izmed treh strok: zoologije, botanike in mineralogije najmanj en semester udeleževati praktičnih vaj. Tudi je treba dokazati, da se je kandidat udeleževal mikroskopskega začetniškega praktika vsaj iz ene stroke, nadalje da je hodil na predavanja o geologiji in paleontologiji. Želi se tudi, da se je udeleževal določevalnih vaj in ekskurzij. Nadalje naj si je tak kandidat vsaj v eni izmed treh strok ali tudi v geologiji ali paleontologiji z natančnejšimi studijami ali s posebnim, v institutu izvršenim delom pridobil obsežnejše znanje. Ako se zveže naravoslovje kakor glavni predmet s telovadbo (čl. IX. 1, zadnji odstavek), je s kolokviji, oziroma izpričevali o vajah dokazati, da je kandidat hodil na predavanje iz fizike in kemije.

11. Kandidati kemije morajo dokazati, da so šest semestrov z uspehom praktično-kemijsko delali.

12. Vsem kandidatom se nujno priporoča, naj se po možnosti udeležujejo seminarskih vaj, zlasti vaj svojih preskusnih strok in pedagogike — tudi ne gledé na nalašč predpisane vaje.

Člen V.

Vrsta učne usposobljenosti.

1. Zahtevki pri učiteljski preskušnji iz posameznih preskusnih predmetov, oziroma skupin preskusnih predmetov so enaki za vse tipe srednjih šol (gimnazije, realne gimnazije, reformne realne gimnazije, realke, srednje šole dečinskega tipa, dekliške liceje); zato velja vsaka aprobacija enako za vse te tipe in se tudi v preskusnem izpričevalu izrečno izreče za srednje šole.

2. Če je kdo naredil preskušnjo iz glavne stroke, je usposobljen poučevati dotični predmet v vseh razredih (spodnja in gornja stopnja), če pa naredi preskušnjo iz stranske stroke, je usposobljen poučevati samo v nižjih razredih (ozir. na spodnji stopnji) srednje šole.

Člen VI.

Zahteve pri znanstveni učiteljski preskušnji vobče.

Da se dokaže znanstvena usposobljenost za učiteljstvo na srednjih šolah, mora vsak kandidat

1. z ozirom na svojo filozofsko in pedagoško predizobrazbo,

2. z ozirom na jezik (oziroma jezike), ki se jih hoče posluževati ob poučevanju, in ako ta jezik ni nemški, razen tega tudi z ozirom na nemški jezik in

3. pri preskušnji iz svojih pravih strok za doščati tistim zahtevam, ki so podrobneje označene v čl. VII, VIII in X do XX.

Preskušnja iz pravih strok samih obsega tri oddelke: domače naloge, klavzurne naloge, ustno preskušnjo. Pred preskušnjo iz teh strok se mora vršiti filozofsko-pedagoška pripravljalna preskušnja.

Preskušnje iz učnega jezika in pravih strok se morajo delati pred isto preskuševalno komisijo. Samo v posebno ozira vrednih primerih more minister za bogočastje in nauk, zaslišavši preskuševalni komisiji, ki prideta v pošte, dovoliti, da se začeta preskušnja nadaljuje pred drugo preskuševalno komisijo.

Preskuševalnim komisijam je pridržano oziraje se na krajevne razmere določiti, ob katerih rokih se vrše klavzurne in ustne preskušnje.

Člen VII.

Filozofsko-pedagoška pripravljalna preskušnja.

Pri tej pripravljalni preskušnji mora kandidat dokazati, da si je prisvojil tisto občo filozofsko-pedagoško izobrazbo, ki je vsakemu učitelju neobhodno potrebna. Ta preskušnja se nanaša na glavne pojme in glavna pravila vzgojeslovja in poučevanja in njihove teoretske podlage v psihologiji in logiki ter na pregled čez glavne momente zgodovine pedagogike višjega šolstva od 16. stoletja naprej.

K tej preskušnji se kandidat ne more zglašiti pred koncem V. semestra. V svoji pisni prošnji

za pripustitev, ki jo vloži pri ravnateljstvu preskuševalne komisije, mora dokazati, s katerimi studijami (kolokviji, seminarji, vajami, čitanjem), eventualno tudi praktičnim delovanjem meni, da si je prisvojil zahtevano filozofsko-pedagoško izobrazbo. Pri preskušnji sami izprašuje strokovni eksaminator za filozofijo in pedagogiko pod vodstvom ravnatelja preskuševalne komisije ali njegovega namestnika in preskušnja traja prilično pol ure.

O vsebini in uspehu te pripravljalne preskušnje se izda izpričevalo, ki ga sodepisuje ravnatelj preskuševalne komisije ali njegov namestnik in ki ga je priložiti prošnji za pripustitev k preskušnji za učiteljstvo (člen III. 2, f).

Ako se kandidat zaradi nezadostnih dokazov o svoji predizobrazbi zavrne ali ako ne prebije pripravljalne preskušnje, je ne more delati, oziroma ponavljati pred potekom nadaljnjega semestra.

Člen VIII.

Preskušnja iz učnega jezika.

Od vsakega kandidata se zahteva, da pravilno rabi učni jezik, ki si ga je izbral, in da pozna najimenitnejša dela njegovega leposlovja, tudi če ne želi ta jezik poučevati kakor učni predmet. Za ta namen mora vsak kandidat, ako ni izbral učnega jezika za učni predmet, pisati posebno dveurno klavzurno nalogo in delati ustno preskušnjo. Tako klavzurno in ustno preskušnjo mora delati tudi vsak kandidat, ki hoče doseči učno usposobljenost še za drugi učni jezik. (Prim. o klavzurnih nalogah čl. XXIII, o ustni preskušnji čl. XXIV).

Klavzurna naloga naj dokaže, da se zna kandidat tudi pisмено v učnem jeziku slovniško in stilistično dobro izražati. Naloga je svobodna obdelava temata, ki se tiče njegovih strok, eventualno tudi, ako ima potrebno znanje drugega živega jezika, prevod kakega mesla iz del njegovih predmetov, ki so spisana v takem njemu znanem jeziku, v učni jezik. Ustna preskušnja, ki naj ima vedno zvezo s pismenim elaboratom, naj dokaže, da kandidat pozna najvažnejše slovniške pojave učnega jezika in da ustno popolnoma pravilno rabi jezik, vrhutega da pozna njegova najvažnejša slovstvena dela novejšega časa.

Te preskušnje se lahko opravljajo, ko se je zglašil kandidat pri ravnateljstvu preskuševalne komisije, takoj po pripustitvi k učiteljski preskušnji

ali v času posameznih stadijev preskušnje, in sicer pri strokovnem eksaminatorju za učni jezik.

Klavzurna naloga kakor tudi ustna preskušnja iz učnega jezika se lahko kandidatu izpregleda, ako je dovršil srednješolske nauke na zavodih z dotičnim učnim jezikom in niti domače niti klavzurne naloge niti potek ustne učiteljske preskušnje ne vzbujajo pomislekov, da bi ne znal popolnoma učnega jezika.

Kandidatom jezikovnih strok se ta preskušnja ne more nikdar izpregledati, ako niso morda učnega jezika izbrali tudi za učni predmet.

Tudi ako se dela učiteljska preskušnja v drugem jeziku nego v izbranem učnem jeziku, se ne more to izpregledati.

Pri kandidatih za latinščino in grščino ter za latinščino in kak živ jezik (izvzemši učni jezik kakor učni predmet) je staviti ob preskušnji iz učnega jezika tako gledé slovnice kakor tudi gledé slovstva nekoliko višje zahteve nego pri kandidatih ostalih strok.

Ako učni jezik ni nemški, mora kandidat vsaj sposobnost dokazati, da razumeva v nemškem jeziku pisana znanstvena dela svojih strok.

Člen IX.

Skupine preskusnih predmetov.

1. Preskušnja kandidata iz predmetov, za katere hoče pridobiti učno usposobljenost, se tiče ene izmed naslednjih skupin strok z zahtevami, označenimi v čl. X do XX:

- a) α) latinščina in grščina kakor glavni stroki;
- β) latinščina in živ jezik (ako je ta jezik predmet učnega načrta na srednjih šolah) kakor glavni stroki.
- b) Učni jezik kakor učni predmet in še en živ jezik (ako je ta jezik predmet učnega načrta na srednjih šolah) kakor glavni stroki.
- c) α) Zgodovina in geografija kakor glavni stroki;
- β) zgodovina in učni jezik (kakor učni predmet) kakor glavni stroki, geografija kakor postranska stroka.

d) Matematika in fizika kakor glavni stroki.

e) Opisovalna geometrija in matematika kakor glavni stroki.

f) α) Naravoslovje in geografija kakor glavni stroki;

β) naravoslovje kakor glavna stroka, geografija in fizika kakor postranski stroki;

γ) naravoslovje kakor glavna stroka, matematika in fizika kakor postranski stroki;

δ) naravoslovje kakor glavna stroka, matematika in geometrijsko risanje kakor postranski stroki.

g) α) Kemija in naravoslovje kakor glavni stroki;

β) kemija kakor glavna stroka, matematika in fizika kakor stranski stroki.

h) α) filozofija in en staroklasični jezik kakor glavni stroki, drugi staroklasični jezik kakor stranska stroka;

β) filozofija in en živ jezik kakor glavni stroki, drug (od učnega jezika različen) živ jezik kakor stranska stroka;

γ) filozofija in zgodovina kakor glavni stroki, geografija kakor stranska stroka;

δ) filozofija in naravoslovje kakor glavni stroki, geografija kakor stranska stroka;

e) filozofija in matematika kakor glavni stroki, fizika kakor stranska stroka.

Dopustna je tudi zveza živega jezika (izvzemši učni jezik) ali naravoslovja ali kemije kakor glavnega predmeta s telovadbo; pri tem se mora učna usposobljenost za telovadbo poprej pridobiti pred komisijo, določeno za to.

2. Izpreminjati te skupine strok ni dopustno, ker niti manjše število učnih predmetov niti druga zveza nego tukaj navedena ne daje pravice do pripustitve k preskušnji. Kandidatu pa je dano na voljo delati hkratu ali pozneje razširjevalno preskušnjo (čl. XXVI).

Zahteve pri učiteljski preskušnji v posameznih strokah.

Člen X.

Latinsčina in grščina.

a) Kakor glavna stroka.

1. Za usposobljenost poučevati latinščino in grščino na celi gimnaziji (kakor glavno stroko) je zahtevati od kandidata ne samo temeljito in zanesljivo znanje slovnice teh dveh jezikov — pridobljeno tudi z jezikovnoprimerjalnimi studijami — in za latinski jezik stilistično spretnost, ki jo je dokazati z latinskimi pismenimi nalogami (čl. XXI, XXIII), temveč zlasti obširno načitanost v klasikih obeh jezikov, ki se podrobneje obravnavajo na gimnaziji, torej v latinščini, da so mu po čitanju znani: Cezar, Livij, Salustij, Ciceron, Tacit, Ovidij, Vergilij, Horacij; v grščini: Ksenofont, Herodot, državni govori Demostenovi, več dialogov Platonovih (razen manjših, zlasti Protagoras, Gorgias, Phaedon, Symposion), Homér, Sofoklej, Evripid (3 do 4 tragedije). Poleg tega mora kandidat dokazati, da po čitanju deloma pozna Plinija mlajšega, Plavta ali Terencija in rimske elegike, Arriana (Anabasis), Plutarha, Tukidida, Lizija, Aristotela (*Ἀθηναίων πολιτεία*, izbira iz Nikomahove etike), grške lirike in Aishila. Tema domače naloge ni omejen na krog teh avtorjev.

2. V grški in rimski zgodovini je potrebno znanje zgodovinskih glavnih dogodkov in najvažnejših virov ter razumevanje za zvezo zgodovinskih glavnih dogodkov; v literarni zgodovini, mitologiji, državnih in zasebnih starožitnostih, v metriki in arheologiji sicer ni zahtevati sistematično obsežnega znanja, pač pa, razen preglednega znanja bistvenega in razen tega, da pozna najboljše pomočke po sedanjem stanju znanstva, da so mu toliko znane, zlasti literarna zgodovina in državne starožitnosti, da se sme pričakovati, da bo kandidat v stanu ob razlaganju klasikov ne samo v formalnem, temveč tudi v realnem oziru stremeti po temeljitosti ter posameznosti spajati v celotno sliko starega življenja. Treba je, da si je kandidat sam prisvojil to celotno sliko, in sicer v bistvenem z natančnim čitanjem klasikov, čigar poglobljenost in obseg je poizkusiti s preskušnjo.

Pri arheologiji se je ozirati zlasti tudi na monumentalno sporočilo na Avstrijsko-Ogrskem.

Kandidati, ki se hočejo izkazati, da so se natančneje bavili z arheologijo, lahko delajo iz tega

predmeta ustno dodatno preskušnjo, koje uspeh je vzprejeti v preskusno izpričevalo. Pri tej preskušnji, pri kateri naj izprašuje zastopnik klasične arheologije, je treba zahtevati znanje zgodovinskih dogodkov ter velikih kulturno- in umetniškogodovinskih zvez.

b) Kakor stranska stroka.

Za usposobljenost poučevati latinščino ali grščino v nižjih razredih (kakor stransko stroko) je zahtevati zanesljivo znanje glavnih dejanstev oblikoslovja in sintakse obeh jezikov, v grščini vsaj pravilnost, v latinščini tudi primerno stilistično spretnost v pismeni rabi.

Kar se tiče čitanja, je treba, da se je kandidat natančneje bavil s Cezarjem, Salustijem, Ciceronom, Ovidijem, s Homerom, Kseñofontom in Arrianom, izmed drugih avtorjev pa, ki se čitajo na gimnaziji, da je z razumnostjo čital obsežnejše oddelke ali več glavnih del (na primer dve tragediji Sofoklejevi, dva večja državna govora Demostenova i. e.).

Razen tega morajo biti kandidatu v rimski ali grški zgodovini znani zgodovinski glavni dogodki in najvažnejše iz literarne zgodovine; v mitologiji, v starožitnostih in v metriki pa je preskušati samo po meri mest, ki se mu predložijo v razlaganje.

Pri strokovni skupini latinščina in grščina v zvezi z živim jezikom (IX. 1, a), β) so zahteve gledé latinskega jezika iste kakor pri strokovni skupini latinščina in grščina, gledé živega jezika iste kakor pri učnem jeziku kakor glavnem predmetu, oziroma kakor pri drugem živem jeziku (čl. XI, oziroma XII). Vrhutega se mora eksaminator za latinščino prepričati o tem, da je kandidat trden v grški elementarni slovnici, nadalje da zna potrebno iz najvažnejših delov grške literarne zgodovine, zlasti o njeni zvezi z rimsko, končno da je čital grške pisatelje v izmeri stranske stroke.

Člen XI.

Učni jezik kakor učni predmet.

Za pravico poučevati učni jezik v vseh razredih srednje šole, je pred vsem potrebno, da kandidat temeljito obvladuje ta jezik, dobro izgovarja,

se pravilno izraža in je spreten v oblikovanju tako v pisni kakor tudi v ustni rabi.

Za poučevanje nemškega jezika se zahteva zgodovinsko razumevanje novonemščine in znanje literarne zgodovine od najstarejših časov blizu do sedanjosti v njenih glavnih potezah in kolikor moči v zvezi z obćim kulturnim razvojem.

Jezikovni zahtevki ne obsegajo samo teoretskega znanja historične slovnice, temveč stavijo pogoje, da je dotičnik čital gotke, staro- in srednjenemške tekste (če tudi se pri preskušnji sami opusti interpretacija gotkih in staronemških spomenikov). Posebna važnost se polaga na znanje srednje nemščine, ki se poizkusi s čitanjem iz del dobe, v kateri je cvetelo slovstvo. Novonemško glasovno obliko je treba korenito razumevati tudi v fonetiškem oziru.

V zgodovini staronemške literature je gledati poglavito na razvoje XII. in XIII. stoletja in za glavna dela cvetoče dobe se zahteva lastno čitanje in filološko razumevanje. Zlasti se je ozirati na narodne epe (Nibelungen, Gudrun), na dvorski epos (Hartmann von Aue) in na liriko (Walther von der Vogelweide). Pri tem se vpoštevajo tudi metriške oblike in njihova zgodovina.

Iz literature novejšje in najnovejšje dobe je potrebno natančneje znanje klasične dobe od Lessinga do Goetheja in avstrijskega pesništva v prvi polovici XIX. stoletja (Grillparzer), nadalje pregled čez poznejše razvijanje nemške literature blizu do sedanjosti, s posebnim ozirom na Avstrijsko. Kandidat mora biti v stanu razlagati razvijanje najimenitnejših pisateljev in interpretirati njihova najboljša dela po vsebini in umetniški obliki (slog, metrika, kompozicija).

Kar se tiče italijanščine kakor glavne stroke, je treba zahtevati, da kandidat popolnoma pozna razvoj italijanščine iz latinščine do novega veka tako v formalnem kakor v sintaktičnem in stilističnem oziru, nadalje da pozna teorije o literarnem jeziku.

Najpomembnejša dela klasikov vseh dob morajo biti kandidatu zadostno znana iz lastnega čitanja; tudi je od njega zahtevati natančno znanje zgodovine literature od početkov blizu do sedanjega časa s posebnim ozirom na njena razmerja do nemške in francoske literature. Za usposobljenost porabljati pridobljeno znanje za razlaganje literarnih spomenikov različnih dob, veljajo isti zahtevki kakor pri nemškem jeziku.

Za rumunščino kakor glavno stroko veljajo z ozirom na jezikovno zgodovino slične zahteve kakor za italijanščino, samo dokazati je tudi neko znanje razmerja med štirimi narečji in poznavanje teorij o izvihu rumunščine. V literarni zgodovini se zahteva znanje starejših prevodov in narodnega kakor tudi umetnega slovstva XIX. stoletja, nadalje sposobnost čitati star s cirilsko pisavo tiskan tekst. Želeti je tudi, da kandidat pozna cerkvenoslovanski jezik.

Za pravico poučevati kak slovanski jezik v vseh razredih je potrebno znanje staroslovenske slovnice v znanstveni zvezi s historično slovnico dotičnega slovanskega jezika; k temu mora priti pri nekaterih jezikih (rusinsko, srbskohrvaško) zaradi njihovega razvoja še poznavanje cerkvenoslovanskih jezikovnih in slovstvenih spomenikov. Tudi pri češčini in slovenščini je zahtevati znanje zgodovine o postanku staroslovenskega jezika in vsaj tistih jezikovnih spomenikov, kojih provenienca kaže na dotične dežele. Poleg tega se zahteva od kandidata vsakega slovanskega jezika sposobnost, da zna starocerkvenoslovanski tekst prevajati in pravilno razlagati.

Iz slovanskih starožitnosti je zahtevati glavne rezultate raziskovanj o najstarejšem stanju Slovanov, o razmerjih njihovega naseljevanja in sorodstva, to na podlagi naukov primerjalne slovnice.

Pri historični slovnici je v poljščini polagati važnost na to, da kandidat pozna jezikovne oblike, ki so v najstarejših jezikovnih spomenikih XIV. in XV. stoletja, v rusinščini da pozna na ta jezik nanašajoča se proučavanja; v češčini in srbohrvaščini bodi znano stanje glasov in oblik, ki sloni na starih jezikovnih in slovstvenih spomenikih, v zgodovinski zvezi z današnjim literarnim jezikom in pojavi narečij; za slovenščino je treba dokazati poglobitev slovniškega znanja s primerjalnim pritegovanjem oblik hrvaškega jezika.

Tudi na sintakso posameznih slovanskih jezikov je polagati važnost.

Nadalje se zahteva podrobnejše znanje narodnega pesništva dotičnega jezika po vsebini in obliki ter znanje literarne zgodovine od najstarejših časov blizu do sedanje dobe. To znanje bodi osnovano oziraje se na zvezo z vsem kulturnim življenjem na neposrednjem poznavanju glavnih del dotične literature; pri tem je v poljščini posebno vpoštevati zlasti cvet takozvane zlate dobe in razvoj narodne romantike, v češčini srednjeveško literaturo legend, razvoj literarnega delovanja čeških bratov in razcvet

v teku XIX. stoletja, v srbohrvaščini dalmatinsko-dubrovniško pesništvo XVI. do XVIII. stoletja in preporod XIX. stoletja. Pri rusinski in slovenski literaturi je želeli, da kandidat pozna glavne pojave najbližje sorodnih slovanskih literatur.

Preskušnjo je treba delati v jeziku, za katerega se želi dobiti usposobljenost.

Člen XII.

Drugi živi jezik.

1. Francoščina, angleščina.

a) Kakor glavna stroka.

Za usposobljenost učiti francoski ali angleški jezik je zahtevati od kandidata: Sposobnost, večjo razpravo o znanstveni temi kakor domačo nalogo slovniško in stilistično pravilno v dotičnem jeziku spisati in v klavzuri oddelek iz besedila, spisanega v tujem jeziku, brez pomagal prav prevesti v učni jezik ali iz njega v tuji jezik, ter po istih pogojih slovniško in stilistično spisati brez pogrškov spis o lažji literarnozgodovinski ali zgodovinsko-slovniški temi, nadalje v ustni preskušnji: sposobnost, predložene oddelke iz klasičnih pisateljev raznih dob tujega slovstva spretno prelagati v učni jezik ter korenito in prav tolmačiti. Ta zahtevek velja pri francoskem in angleškem jeziku zlasti za novejšo slovstvo, gledé starofrancoščine, staro- in srednjeangleščine pa sme zadoščati sposobnost, da kandidat prav razume in gramatično razlaga kak ne posebno težaven oddelek.

Nadalje je zahtevati: zanesljivo znanje in obvladovanje elementov fonetike, temeljito znanje francoske, oziroma angleške slovnice v njenem zgodovinskem razvoju.

Razen tega mora kandidat temeljito poznati najpoglavnejše zakone in oblike starejše in novejšo metrike in moderno francosko ali angleško slovstvo in njegovo zgodovino od začetka 16. stoletja sem, ter biti dovolj izveden v starofrancoskem, oziroma staro- in srednjeangleškem slovstvu po njegovih glavnih delih. Neogibno potrebno je naposled dobro izgovarjanje ter v bistvenem brezpgrešnost in trdnost v ustni rabi tujega jezika. Da se poizvedó te sposobnosti, je opraviti vsaj en del ustne preskušnje v dotičnem jeziku.

b) Kakor stranska stroka (samo francoščina).

Za usposobljenost poučevati francoščino kakor stransko stroko je od kandidata zahtevati poleg korenitega znanja novofrancoske slovnice: v pisni preskušnji sposobnost kakor domačo nalogo (in sicer samo pri razširjevalni preskušnji XXVI, 3) pisati samostojen francoski spis o dani priprostejši temi, kakor klavzurno nalogo prevesti tekst priprostejše vsebine v francoščino; v ustni preskušnji sprtnost in pravilnost v ustni rabi francoskega jezika, poznavanje najimenitnejših klasičnih pisateljev novofrancoskega slovstva in sposobnost predložiti oddelek iz njih spretno prevajati in pravilno interpretirati. Iz metrike naj bodo kandidatu znani najpoglavnejši zakoni novofrancoskega stihotvorstva in rim. Nadalje je zahtevati zadostno znanje francoske literarne zgodovine od začetka XVII. stoletja.

Del preskušnje je treba opraviti v francoskem jeziku.

2. Nemščina, italijanščina, ostali deželni jeziki.

a) Kakor glavna stroka.

Pri preskušnji iz nemščine na šolah z nemškim učnim jezikom je omejiti zahteve gledé prejšnjih dob jezika nasproti zahtevam v čl. XI.; vendar je zahtevati natančno in trdno znanje novonemške slovnice ter pravilnost in trdnost v ustni in pisni rabi jezika. Nadalje se zahteva v literarnozgodovinskem oziru pregled čez zgodovino nemškega slovstva od njegovih početkov blizu do sedanje dobe ter natančnejše znanje klasične dobe in njej sledečih pojavov, ki je v zvezi z lastnim čitanjem, ter sposobnost pesniška dela te dobe interpretirati po vsebini in obliki. Preskušnjo je tudi pri preskuševalnih komisijah za učiteljstvo na srednjih šolah z nemškim učnim jezikom delati v nemškem jeziku.

Za italijanščino je staviti, ako se poučuje namesto francoščine, slične zahteve kakor za francoščino. Samo zahteva, da je predložene odlomke iz klasičnih pisateljev tujega slovstva spretno prevajati v učni jezik ter jih natančno in pravilno interpretirati, velja ne samo za novo, temveč za vso italijansko slovstvo; prav tako se razteza zahteva preglednega znanja literarne zgodovine na vse dobe, toda z omejitvijo na najpomembnejše pisatelje.

Za italijanščino kakor deželni jezik veljajo iste zahteve kakor za italijanščino kakor učni predmet (čl. XI).

Za vsak drug deželni jezik, ki se poučuje na srednjih šolah za drugi živi jezik, veljajo ista določila, kakor da se ta jezik poučuje kakor učni jezik (učni predmet) (čl. XI), toda z omejitvijo zahtev glede prejšnjih dob jezika in slovstva. Potemtakem odpade posebno pri posameznih slovanskih jezikih zahteva glede podrobnejšega znanja staroslovenščine in starejših dob dotičnega slovanskega jezika in slovstva; podrobno poznavanje se omejuje na novejšo dobo slovstva, iz staroslovenščine pa se zahteva samo toliko znanja, kolikor je potrebno za razlaganje današnjih oblik jezika.

Preskušnjo je treba delati v jeziku, za katerega se želi dobiti usposobljenost.

b) Kakor stranska stroka.

V nemščini se zahteva spretnost in pravilnost v pismeni in ustni rabi jezika ter znanje novonemške slovnice. V literarnozgodovinskem oziru je zahtevati pregledno znanje zgodovine novonemškega slovstva, zlasti razvoja najimenitnejših pisateljev klasične dobe in na lastnem čitanju sloneče poznavanje njihovih najimnetnejših del. Tudi se zahteva znanje vrst stihov in oblik kitic, ki se rabijo v novejšem nemškem slovstvu.

Za italijanščino, ako se poučuje namesto francoščine kakor drugi živi (moderni) jezik, veljajo slični zahtevki kakor gori za francoščino kakor stransko stroko; ako se naj poučuje za deželni jezik, isti zahtevki kakor za nemščino kot drugi živi jezik (stransko stroko). Samo pregledno znanje literarne zgodovine se razteza ne samo na novejši čas od začetka XIX. stoletja, temveč tudi na najodličnejše pisatelje prejšnjih glavnih dob.

Slične zahteve kakor pri preskušnji iz nemščine je staviti tudi pri preskušnji iz ostalih deželnih jezikov. Natančnejše pregledno znanje slovstva se omejuje na najimenitnejše pisatelje novejšega časa od začetka XIX. stoletja.

Pri preskušnji v vseh živih jezikih je polagati posebno važnost na dobro izgovarjanje in naglašanje.

Preskušnjo je delati tudi pri stranski stroki v jeziku, za katerega se želi dobiti usposobljenost.

Člen XIII.

Zgodovina.

Da doseže kandidat v zgodovini usposobljenost za poučevanje v vseh razredih srednjih šol, mora dokazati: kronološko trden pregled o občni (svetovni) zgodovini, da razumeva, v kateri pragmatični zvezi so poglavitni dogodki in katero kulturno-zgodovinsko vrednost imajo merodajne dobe (primerno oziraje se na ustavno in gospodarsko zgodovino, slovstvo in umetnost), nadalje, da se je v slovstveno-zgodovinskem oziru seznanil z najznamenitnejšimi zgodovinopisci, posebno tudi grške in rimske dobe, in glede katere koli glavne dobe da se je po lastni rabi seznanil z viri in najboljšimi zgodovinskimi pomagali, ki vodijo k poznavanju izbrane dobe, poleg tega pa, da zna obširneje in temeljito staro zgodovino in stari zemljepis in da ima neko mero jezikovnega znanja, ki jo mora dokazati s preskušnjo iz latinščine in grščine ali (kakor si izbere) iz latinščine in enega živega jezika, ki je blizu glavni dobi, ki si jo je izbral. Ta preskušnja mora dokazati, da je kandidat v stanu prevesti kako mesto brez jezikovnih težkoč iz zgodovinskega dela dotičnega jezika. Dalje je v zgodovini avstrijsko-ogrske monarhije paziti posebno na temeljitost in razsežnost znanja, zlasti glede državnih (ustavo in upravo obsegajočih), socialnih in gospodarskih razmer, na poznavanje razvojnih dob umetnosti v Avstriji in glavnih del domovinskih spomenikov. Pri ustni preskušnji naj dokaže kandidat tudi nekaj znanja zgodovinske metodike in znanje elementov zgodovinskih pomožnih znanosti.

Člen XIV.

Geografija.

a) Kakor glavna stroka.

Za usposobljenost za geografijo (kakor glavno stroko) se zahteva: trdno znanje obče matematične (astronomijske), fizikalne, politične in zgodovinske geografije vštevši načela geografije svetovne trgovine; kandidat mora obvladati vso deželoznanstvo, zlasti pa natančno poznati evropske dežele, predvsem avstrijsko-ogrsko monarhijo; zahteva se znanje glavnih načel zemljevidoslovja ter spretnost v tistih načinih grafičnega predočevanja, v katerih se poučuje geografski poduk, in poznavanje literarnih in didaktičnih pripomočkov.

b) Kakor stranska stroka.

Kandidat mora razen poznavanja načel obče geografije in načel deželoznanstva izvenevropskih delov sveta dokazati, da natančno pozna deželoznanstvo Evrope, zlasti avstrijsko-ogrske monarhije.

Člen XV.**Matematika.****a) Kakor glavna stroka.**

Znanje obče aritmetike, temeljnih pojmov višje algebre in teorije števil in njenega pomena za elementarno matematiko. Znanje elementarne geometrije, nadalje sintetične in analitične geometrije ravnine in prostora.

Načela opisovalne geometrije.

Znanje diferencialnega in integralnega računa in njegove uporabe na geometrijo, nadalje elementov variacijskega računa.

Izvedenost v načelih novejši teorije funkcij.

Poznavanje glavnih uspehov proučavanja o podlagah matematike.

b) Kakor stranska stroka.

Znanje elementarne aritmetike. Vpogled v zgradbo polja reelnih števil in računskih operacij z njimi. Znanje elementarne geometrije v obsegu učne stvarine srednje šole in nekaj vaje v pojmovanju prostorov; varnost in spretnost v reševanju priprostitih nalog. Funkcijski pojem in elemente diferencialnega in integralnega računa naj kandidat zna uporabljati na funkcije, ki so v srednješolski učni stvarini, in jih izrabljati za njihovo grafično obravnavanje.

Člen XVI.**Fizika.****a) Kakor glavna stroka.**

Znanje najvažnejših dejanstev in metod eksperimentalne fizike.

Znanje osnovnih naukov analitične mehanike in razumevanje najvažnejših načel matematiške fizike do izmere, da se morejo reševati priprostejše naloge tega polja.

Znanje glavnih naukov kemije in kozmiške fizike, nadalje znanje elementov obče in specialne mineralogije v obsegu, določenem z učnim načrtom za spodnje razrede gimnazij in realnih gimnazij.

Natančnejše znanje rabiti in konservirati aparate in najboljših metod demonstracije.

Preskušnjo iz kemije je opraviti pri strokovnem profesorju za kemijo. Na kandidatovo zaprosilo se lahko opravi ta preskušnja tudi poprej, toda šele po IV. semestru in ko je dovršil kemijski praktikum; o tem je izdati kandidatu posebno izpričevalo.

Da se dokaže znanje iz kozmiške fizike in mineralogije, zadošča tudi ugodno izpričevalo o kolokviju, opravljenem nalašč za namene učiteljske preskušnje; zato se lahko v tem primeru po preudarku preskuševalne komisije opusti posebna preskušnja na teh poljih.

b) Kakor stranska stroka.

Znanje načel eksperimentalne in elementarne matematične fizike, kolikor moči v zvezi z glavno stroko, všteti kemijo, kozmiško fiziko in, ako kandidat ni preskušen za naravoslovje kakor glavno stroko, tudi znanje elementov obče in specialne mineralogije v obsegu, ki je določen z učnim načrtom za spodnje razrede gimnazij in realnih gimnazij.

Praktično znanje kemijskih in fizikalnih šolskih poskusov.

Da se dokaže zadostno znanje na polju kemije, mineralogije in kozmiške fizike, iz katere je treba staviti iste zahteve kakor pri glavni stroki, zadošča po eno izpričevalo o kolokviju, opravljenem nalašč za namene učiteljske preskušnje. Kolokvij iz kemije naj se nanaša na najmanj štiriurno predavanje iz anorganske kemije; pri tem je razen tega preskuševati elemente organske in najpriprostejše osnovne pojme fizikalne kemije.

Člen XVII.

Opisovalna geometrija in geometrijsko risanje.**a) Opisovalna geometrija.**

Temeljito znanje ortogonalnih, poševnih in centralnih načinov podob všteti aksonometrijo. Znanje reliefne perspektive, najvažnejših projekcij zemljevidov, zlasti stereografske projekcije, in ciklografije.

Poznavanje konstrukcij, ki se tičejo krivih črt (posebno krivulj drugega reda, prostornih krivulj tretjega in četrtega reda, črt zavojnic [vzvojníc] in krivih ploskev (posebno ploskev drugega reda, rotacijskih ploskev, zavojnih ploskev, pravilnih ploskev in ploskev obvitnic), zlasti konstrukcij njih osvetljevanja. Znanje nekoliko uporabljati opisovalno geometrijo (na primer konstrukcija solnčnih ur, strešno načrtovanje, kamenorez).

Znanje projektivne in infinitezimalne geometrije, kolikor se uporabljata v opisovalni geometriji.

Trdnost in spretnost v konstruktivnem risanju.

b) Geometrijsko risanje.

Elementi opisovalne geometrije v obsegu, ki ga določa učni načrt za realke. Aksonometriko predočevanje. Elementi nauka o senci in linearne perspektive; geometrijske konstrukcije poligonov in na njih in najvažnejših ploskih krivulj, zlasti sečnic stožcev.

Trdnost in spretnost v konstruktivnem risanju.

Člen XVIII.

Naravoslovje.

Znanje najvažnejših dejanstev iz morfologije, anatomije, fiziologije, paleontologije in ekologije rastlin in živali ter njih geografske razširjenosti s posebnim ozirom na domačo favno in floro ter na koristne rastline in koristne živali. Znanje načel somatologije, t. j. človeške anatomije, fiziologije in higijene. Znanje najvažnejših dejanstev iz morfologije, fizike in kemije rudnin in zakonitega skupnega

delovanja lastnosti, nadalje razlikovanje navadnih kamenin in obče znanje nauka o sestavi in izpreminjanju zemeljske skorje. Znanje načel tistih naravoslovnih sistemov, ki so dobili občo veljavo. Znanje praktično važnejših in takih prirodnih, ki so očitne s posebnimi čudnimi lastnostmi ali s tem, da se pogosto nahajajo, in ki so važne za pouk. Kandidat mora znati predložene mu prirodne te vrste spoznavati ali določati.

Člen XIX.

Kemija.

Pri praktični (klavzurni) preskušnji (glej čl. XXIII, 2) je treba dokazati, da kandidat zna izvrševati analitiške operacije anorganske in organske narave, da pozna najvažnejše operacije fizikalno-kemijske vrste, proizvajati navadne kemijske preparate in izvrševati šolske poskuse. V ta namen je izvršiti: 1. kvalitativno analizo, 2. težno analizo, 3. mersko analizo ali proizvajanje kemijskega preparata, 4. nekaj šolskih poskusov in navadnih fizikalno-kemijskih operacij.

Pri ustni preskušnji (čl. XXIV) je dokazati temeljito znanje fizikalne, anorganske in organske kemije, znanje najvažnejših metod kvalitativne in kvantitativne analize všteti kemijsko-tehniške preiskovalne metode ter načela kemijske tehnologije.

Kandidati, ki niso izbrali naravoslovja za drugo stroko, naj dokažejo znanje elementov obče in specialne mineralogije, eventualno s predložbo kolkvijskih izpričeval.

Člen XX.

Filozofija.

Oč kandidatov, ki nameravajo poučevati filozofijo, je zahtevati: da so se seznanili z glavnimi problemi filozofije v njenem zgodovinskem razvoju in z najpoglavitejšimi poskusi, kako jih rešiti, nadalje da dokažejo, da so natančno proučili glavna dela kateregakoli filozofa novejšega časa (na primer Descartes, Leibnitz, Locke, Hume, Kant, Schopenhauer, Fechner, Spencer), zlasti da imajo tudi znanstveno v oblasti logiko in psihologijo (primerno oziroma se na njihovo eksperimentalno stran). Za ta dva propedeutična predmeta mora kandidat tudi dokazati sposobnost njune najbistvenejše točke v svrhu pouka razvijati jasno in umevno.

Člen XXI.

Domače naloge.

1. Ako so izpolnjeni v čl. III in IV navedeni pogoji za pripustitev k učiteljski preskušnji, izroči preskuševalna komisija kandidatu naloge, da jih obdela doma.

Domače naloge morajo obsegati posebne predmete preskušnje tako, da se dá kandidatu povod dokazati sposobnost znanstvenega obdelovanja svoje teme.

Kandidati, ki hočejo pridobiti učno usposobljenost za strokovno skupino z latinščino kakor glavno stroko, morajo domačo nalogo iz latinščine napisati v latinskem jeziku.

Domačo nalogo iz živega jezika kakor glavne stroke je izdelati docela ali vsaj večji del v dotičnem jeziku.

2. Gledé števila domačih nalog, ki pridejo na eno strokovno skupino (čl. IX), veljajo naslednja načela:

Za vsako glavno stroko je dati eno domačo nalogo.

Iz stranske stroke odpade domača naloga, ako je z dvema glavnima strokama združena v eno strokovno skupino.

Ako sta dve stranski stroki združeni z eno glavno stroko, je dati domačo nalogo samo iz ene teh stranskih strok. Izbera stroke je prepuščena kandidatu.

3. Da izdela kandidat domače naloge, se mu dovoljuje po tri mesce časa za vsako nalogo. Ako poprosi kandidat pred iztekom te dobe za podaljšbo, sme preskuševalna komisija ta rok raztegniti največ še na enkrat toliko časa, v ozira vrednih primerih izjemoma še za pol leta. Naloge je praviloma predati preskuševalni komisiji ne posamez, ampak hkratu.

4. Ko izdeluje domače naloge, sme kandidat rabiti ne samo slovstvene pripomočke, ki so mu znani, temveč je od njega zahtevati, da pozna,

kolikor je potreba, slovstvo pr. dmeta, ki ga obdeluje. Kandidat mora torej ne samo na čelo vsakega izdelka poslati natančen seznamek pripomočkov, ki jih je seštevno rabil, temveč tudi v izdelku samem vestno imenovati taka dela na tistih mestih, kjer se je katerega poslužil. Tudi mora pristaviti pismeno izjavo, da je vpodani izdelek spisal on sam in brez nedovoljene pripomoči, da je vsako iz uporabljenih pripomočkov skoro ali docela dobesedno izpisano mesto (tudi vsaka kopirana podoba, risba) z natančno navedbo označeno za izpisek, ter da ni razen navedenih virov in pomočkov rabil nič drugega.

5. Ako predloži kandidat ob enem s svojo prošnjo za pripustitev k preskušnji kako večje znanstveno delo, katero je on spisal (kakor n. pr. potrjeno doktorsko disertacijo, znanstveno objavo, v seminarju, oziroma institutu ali laboratoriju izvedeno in po vodstvu potrjeno delo), se prepušča predudarku preskuševalne komisije, hoče li vzeti to namesto ene domače naloge preskušnje ter je presoditi kot tako, ali pa držati se sicer predpisanih zahtev.

Dela iz geologije ali paleontologije v zmislu člena IV, točka 10, se lahko sprejemajo namesto domačih nalog iz naravoslovja.

6. Vložena dela odkaže ravnatelj dotičnim strokovnim izpraševalcem, da izrečejo svojo sodbo. Ako je bilo delo izvršeno v seminarju, institutu ali laboratoriju, čigar voditelj ni ud preskuševalne komisije, se more sodba dotičnega voditelja instituta smatrati za merodajno, ako je strokovni izpraševalec s tem zadovoljen. Udom preskuševalne komisije je dano na voljo, da v uradnem prostoru ravnateljevem sami pregledajo domače naloge.

Pri presojanju je gledati prav tako na samostalnost v obdelovanju in na temeljitost znanja, ustrezajočo zahtevam členov X do XX, kakor tudi na jasnost v mislih in v izražanju in pa na stilistično pravilnost in spretnost.

Karakterizovalnemu mnenju o vrednosti kandidatovih izdelkov je pridejati določni izrek, ali delo ustreza prav dobro, dobro ali zadostno v to, da sme kandidat nadaljevati preskušnje v tistem obsegu (glavna ali stranska stroka), kakor ga je vzel v misel pri zglasitvi.

7. Kadar že pismene naloge dovolj pričajo, da kandidat ne ustreza zahtevam, ki jih je staviti, tedaj ga mora preskuševalna komisija z golim priobčilo,

in samo ako bi izrečno prosil za to, izročivši mu pismeno potrdilo izključiti od nadaljevanja preskušnje in določiti čas, kdaj more prositi za nove domače naloge.

Kadar se o domačih delih najde, da en del zadostuje, drugi del pa ne zadostuje, tedaj mora preskuševalna komisija takoj ob reprobaciji določiti, bode li kandidatu obdelati nove domače naloge iz vseh ali samo iz posameznih strok preskušnje. Praviloma je treba samo namesto domačih nalog, ki so bile spoznane za nezadostne, ob ponovitvi napisati nove naloge, če prosi kandidat ob določenem roku za novo temo, da jo doma obdela.

Preskuševalna komisija sme tudi dovoliti, da se pismene domače naloge ponavljajo v drugič.

8. Ako je dokazano, da se je kandidat ob izdelovanju domačih nalog pregrešil zoper določila v točki 4, ga mora preskuševalna komisija zavrniti na šest mesecev, v prvem ponovnem primeru na celo leto, in če se to še enkrat ponovi, za vedno.

9. Ako pismene domače naloge niso dale povoda, zavrniti kandidata, dobi kandidat povabilo h klavzurni in k ustni preskušnji.

10. Veljavnost domačih nalog neha, ako kandidat ne pride h klavzurni in ustni preskušnji v prihodnjih dveh letih, računa se od dne, katerega je bil obveščen o njihovi aprobaciji, ali ako ni verjetno opravičil, zakaj ni prišel.

Člen XXII.

Delitev nadaljnje preskušnje.

Kandidatu se sme po aprobaciji vseh domačih nalog brez ovinkov dovoliti, da ostale dele preskušnje opravi v pripustnem roku (čl. XXI, 10) deljeno v dveh različnih rokih, toda tako, da vsaka taka delna preskušnja obsega cel preskusni predmet.

Drugi del klavzurne in ustne preskušnje naj se praviloma opravi v prvem preskusnem roku, ki sledi prvemu delu preskušnje. Ta rok sme preskuševalna komisija enkrat podaljšati, in sicer do prihodnjega in samo iz jako tehtnih razlogov do drugega preskusnega roka. Vsako nadaljnje podaljšanje roka

more dovoliti samo ministrstvo za bogočastje in nauk na predlog preskuševalne komisije.

Že naprej stopnjevano deliti preskušnjo iz glavne stroke tako, da se kandidat zgledi najprej k preskušnji za spodnjo stopnjo (stransko stroko), ni dovoljeno. Pač pa je pripustno, da preskuševalna komisija izjemoma po uspehu klavzurne in ustne preskušnje (čl. XXIII in XXIV) odloči v tem zmislu, da je kandidat zadostil samo toliko, da sme dotični predmet poučevati v spodnjih razredih. O tem pa se more kandidatu izročiti samo potrdilo.

Člen XXIII.

Klavzurne naloge.

Klavzurne naloge morajo pokazati, v koliko ima kandidat v področju svojih studij tudi brez pripomočkov kaj točnega in trdnega znanja. Pri tem ne gre toliko za podrobno znanje posameznosti, marveč da je vobče seznanjen s predmetom in sposoben pridobljeno strokovno znanje tudi praktično uporabljati.

1. Pri vseh strokovnih skupinah, izvzemši tiste, v katerih sta dve stranski stroki združeni z eno glavno stroko, je za vsak predmet izdelati eno klavzurno nalogo. Pri nazadnje imenovanih strokovnih skupinah se dela klavzurna naloga samo iz tiste stranske stroke, iz katere se ni zahtevala domača naloga.

Delu odmenjeni čas znaša za glavno stroko osem ur, za stransko stroko štiri ure. Pri strokovnih skupinah pa, v katerih sta dve glavni stroki združeni z eno stransko stroko, znaša delu odmenjeni čas iz ene glavne stroke osem ur, iz druge glavne stroke štiri ure. V kateri izmed glavnih strok je delati štiriurno nalogo, odloči preskuševalna komisija na podstavi vloženih domačih nalog.

Klavzurno delo se mora vršiti pod neprenehoma strogim nadzorstvom. Od tedaj, ko kandidat prevzame nalogo, dotlej da odda izdelek, naj ne zapusti izbe brez potrebnega nadzorstva. Štiriurni čas dela pade nepretrgan ali na predpoldne ali na popoldne, osemurni, za delo določeni čas, se s primernim odmorom, ob katerem smejo kandidati oditi, pretrga opoldne tako, da je kandidatom dopoldne in popoldne po štiri ure na razpolaganje za obdelovanje nalog. Potemtakem sestoji klavzurna naloga pri glavnih strokah iz dveh delov, ki sta tako odmerjena, da je moči obdelati vsakega v štirih urah. Delni nalogi se kandidatu ne vročata ob enem,

ampak vselej se mu dá le po ena ob začetku roka štirih ur.

Na prošnjo kandidatovo se sme obdelovanje tēm glavne stroke, za katero je določenih osem ur delovnega časa, razdeliti na dva zaporedna dneva s štiriurnim časom dela.

2. Za strokovno skupino zgodovina in geografija kakor glavni stroki velja posebno določilo, da je za vsako od obeh predmetov: obča zgodovina in avstrijska zgodovina opraviti po eno klavzurno preskušnjo in to eno, trajajočo samo štiri ure, za tisti predmet, iz katerega je bila vzeta domača naloga, eno osemurno pa za drugi predmet. Na stroko geografije, ki spremlja zgodovino, pride ena štiri ure trajajoča klavzurna preskušnja. Pri strokovnih skupinah zgodovina in učni jezik (učni predmet) kakor glavni stroki, geografija kakor stranska stroka, ter filozofija in zgodovina kakor glavni stroki, geografija kakor stranska stroka (čl. IX c) β) in h) γ) pa pridejo tako na občo kakor tudi na avstrijsko zgodovino po štiri ure, na živi jezik, oziroma geografijo tudi po štiri ure.

Za naravoslovje velja določilo, da se tiče klavzurna preskušnja tistih dveh strok, ki sta bili odpuščeni pri domači nalogi.

Pri naravoslovnih strokah (fizika, naravoslovje, kemija) lahko stopi na mesto pismene klavzurne naloge praktična preiskava, merjenje ali analiza v inštitutu ali laboratoriju. Pri teh praktičnih preskušnjah traja delo praviloma tako dolgo kakor pri pismenih klavzurnih nalogah. Pri kemiji kakor glavnem predmetu se lahko doba praktične klavzure raztegne na dva dneva po osem ur dela.

Kemiki, ki so na avstrijskem vseučilišču ali tehniški visoki šoli pridobili doktorsko stopnjo na podstavi stroge preskušnje iz kemije ali na avstrijski tehniški visoki šoli z uspehom naredili drugo državno preskušnjo, se lahko pri klavzurni nalogi oprosté posameznih ali tudi vseh del.

3. Pri klavzurnih nalogah je z ozirom na to, da se dajejo take teme, ki ustrezajo zmernim zahtevam, terjati isto jasnost misli in izražanja kakor pri domačih nalogah, manj važnosti pa je polagati na stilistično piljenje zaradi omejenega časa, ki je kandidatu na razpolaganje za klavzurno nalogo.

4. Izmed klavzurnih nalog je pisati nalogo iz latinščine kakor glavnega predmeta celo ali vsaj večji del, iz latinščine kakor stranskega predmeta celo ali vsaj deloma v latinskem jeziku, klavzurno

nalogo iz drugega živega jezika (moderne ali deželne jezika) kakor glavnega predmeta celo, kakor stranske stroke vsaj deloma v dotičnem jeziku. Iz učnega jezika kakor učnega predmeta je treba napisati klavzurno nalogo vedno v dotičnem jeziku.

5. Za presojanje klavzurnih nalog veljajo ista določila kakor za domače naloge, zlasti tudi gledé zavrnitve zaradi nezadostnega dela (čl. XXI, 6, 7), pri tem se ne vpoštevajo eventualne prejšnje reprobacije domačih nalog.

Tudi za ponavljanje klavzurnih nalog veljajo ista določila kakor gledé domačih nalog.

Vsak eksaminator je dolžen ravnatelju preskuševalne komisije naznaniti pred ustno preskušnjo, ali je kandidata na podlagi klavzurne preskušnje pripustiti k ustni preskušnji. Ako kandidat ne pride takoj po klavzurni preskušnji k ustni preskušnji, ima preskuševalna komisija pravico z ozirom na obstoječe okoliščine odločiti, ali bodi v prihodnjem preskusnem roku oproščen klavzurne naloge in ali mora vnovič plačati drugi del preskusne takse.

Ako kandidat ne prestopi ustne preskušnje iz dotičnega predmeta, določi preskuševalna komisija, ali obdrže klavzurne naloge svojo veljavo, oziroma katere izmed njih (čl. XXV, 2).

6. Število kandidatov, ki se združijo pri klavzurni preskušnji, je odvisno od tega, koliko se jih more hkratu nadzorovati s polno varnostjo. Klavzurne preskušnje iz določene stroke se lahko izvrše tudi pod nadzorstvom in z odgovornostjo dotičnega eksaminatorja v prostorih, ki jih smatra za namenu primerne, po dogovoru z ravnateljem preskuševalne komisije.

7. Ako se je kandidat pri klavzurnih nalogah posluževal nedovoljenih pomočkov ali nedopustne pripomoči, ga mora preskuševalna komisija zavriniti na 6 mesecev, če se to ponovi še enkrat, na celo leto, in če se ponovi še enkrat, na vedno.

Člen XXIV.

Ustna preskušnja.

1. Ustna preskušnja se tiče v prvi vrsti tistih predmetov, za katere želi kandidat dobiti učno usposobljenost, in mora v teh predmetih popolniti in zagotoviti uspeh prejšnjih stadijev preskušnje.

Vrhutega je za vse kandidate učni jezik, eventualno učni jeziki, in za kandidate z ne nemškim učnim jezikom tudi nemški jezik (čl. VIII, odstavek 8) predmet ustne preskušnje. Ta preskušnja obsega razen tega:

- a) pri kandidatih obeh staroklasiških jezikov grško in rimsko zgodovino in pri kandidatih latinškega jezika rimsko zgodovino (čl. X);
- b) pri kandidatih zgodovine latinščino in grščino, eventualno latinščino in živ jezik, ki je blizu glavni dobi, ki si jo je izbral kandidat (čl. XIII);
- c) pri kandidatih fizike kakor glavne stroke kemijo v obsegu, oznamenjenem v čl. XVI.

Iz omenjenih predmetov morajo izpraševati dotični strokovni udje preskuševalne komisije, namreč za učni jezik, za nemški jezik (pri kandidatih z ne nemškim učnim jezikom), za latinščino in grščino ali dotični živi jezik in za kemijo. Iz zgodovine pa izprašujejo kandidate za latinščino in grščino strokovni eksaminatorji teh jezikov.

2. Ravnatelj preskuševalne komisije ima pravico preskuševati ustno dva kandidata hkratu, toda samo tedaj, če želita dobiti učno usposobljenost za iste preskusne predmete.

3. Pri ustni preskušnji naj bodo navzoči ravnatelj preskuševalne komisije ali njegov namestnik in razen njega najmanj dva druga uda komisije. O vsaki ustni preskušnji je pisati zapisnik, in sicer, ako se jih preskuša več hkratu, za vsakega izpraševanca posebej.

4. Ustna preskušnja iz glavne stroke traja za enega kandidata poprečno eno uro, iz stranske stroke prilično pol ure.

5. Preskuševalnim komisijam je dano na voljo odrediti, da je ustna preskušnja javna, toliko da se dovoli dijakom filozofske fakultete in kandidatom učiteljstva vstop, če pokažejo na ime glasečo se vstopnico, ki jo dobé pri predsedniku.

6. Deželni šolski nadzorniki v uradnem kraju preskuševalne komisije, katerim je poverjeno didaktičsko vrhovno vodstvo srednjih šol, imajo pravico prihajati k ustnim preskušnjam, da spoznavajo učne moči, ki se pridobivajo srednjim šolam. Ravnatelji preskuševalnih komisij morajo torej dotični deželni šolski svet obveščati, kadar se vršé take preskušnje.

Člen XXV.

Odločba, ali je kandidat prestal preskušnjo.

Ko so končani vsi deli preskušnje, odločajo tisti udje komisije, ki so preskuševali, v posveto-

vanju, ki se vrši neposrednje po sklepu preskušnje, na podstavi sodb, podanih o posameznem znanju, ali je kandidat prestal preskušnjo ali ne. Odločba se priloži, ako treba z nagibi (motivi) zapisniku, ki se je sestavil o ustni preskušnji (čl. XXIV, 3).

Odločbo o uspehu preskušnje je takoj naznati kandidatu.

Preskušnjo je smatrati za prestano, ako je kandidat zadostil zahtevam v čl. X do XX v vseh delih v vsakem k njegovi strokovni skupini spadajočih predmetov. Če tudi se v nobenem izmed preskusnih stadijev ne more prav dobro znanje v enem predmetu ali v delni tvarini preskusnega predmeta smatrati za nadomestilo za odločne nedostatke v kakem drugem, je vendar dopustno, da se manjši nedostatki v kakem predmetu ali v kakem delu preskusnega predmeta izravnavajo z dobrim znanjem v drugem predmetu; tudi se je ozirati na celotni vtis storilne sposobnosti.

Brez privolitve posebnega eksaminatorja se ne sme izreči usposobljenost. V ostalem odloča predsednik, ako je enako število glasov.

2. Ako preskusno znanje kandidatovo ne zadostja vsem predpisanim zahtevkom, ga mora preskuševalna komisija reprobirati in hkratu določiti, kdaj se sme oglasiti, da ponovi ustno preskušnjo, in iz katerih preskusnih predmetov, oziroma delnih strok (na primer pri naravoslovju samo iz mineralogije) mora ponoviti ustno in eventualno tudi klavzurno preskušnjo. Praviloma je treba ponavljati ustno in tudi klavzurno preskušnjo samo iz tistih preskusnih predmetov, oziroma delnih strok, v katerih kandidat ni odgovoril.

3. Ako kandidat za latinščino in grščino ali za latinščino in živ jezik sicer zadosti predpisanim zahtevam iz latinščine in grščine, oziroma iz latinščine, pri preskušnji iz grške in rimske, oziroma samo iz rimske zgodovine pa ne ustreže zankazu v čl. X: prav tako ako kandidat za strokovno skupino z zgodovino kakor glavno stroko ob ugodnem izidu preskušnje iz strok te skupine pri preskušnji ne zadosti v čl. XIII stavljenim zahtevkom iz latinščine in grščine, oziroma iz dotičnega živega jezika; ali ako kandidat za strokovno skupino latinščina in živ jezik kakor glavni stroki pri preskušnji ne dokaže zahtevane mere znanja iz grščine (čl. X, zadnji odstavek), ne more biti poprej aprobiran, preden je dopolnil nedostatek v vnovični ustni preskušnji, koje rok določi preskuševalna komisija po svojem preudarku. Isto velja, ako kandidat ne ustreza zgolj zahtevam, ki jih mora izpolniti gledé izvoljenega učnega jezika, oziroma učnih jezikov (čl. VIII), ali ako kandidat za fiziko ne zadostja zahtevam gledé kemije (čl. XVI).

Ako gre za učni jezik, se lahko zahteva tudi vnovična klavzurna naloga. Za vmesni čas se lahko izda kandidatu samo potrdilo, da dela preskušnjo.

4. Preskuševalna komisija sme kandidatu samo dvakrat dovoliti ponavljanje ustne preskušnje.

5. Ako nezadostna znanstvena izobrazba kandidatova ne dopušča niti upanja, da bode v nadaljnjem studiju mogel nadomestiti, kar mu nedostaja, ga mora preskuševalna komisija z izpričevalom, ki utemeljuje to odločbo, kar tako zavriniti, ne da bi se mu dovolilo pozneje ponavljati preskušnjo, in o tem uradno obvestiti ostale tuzemske preskuševalne komisije ter kraljevo hrvaško preskuševalno komisijo za učiteljstvo na srednjih šolah v Zagrebu. Kandidatu je v takem primeru odprt rekurz na ministrstvo za bogočastje in nauk.

Oznamenjene preskuševalne komisije je obvestiti tudi o vsaki drugi repobaciji kandidata.

6. Učiteljska preskušnja se mora ponavljati pred isto preskuševalno komisijo, ki je izrekla repobacijo. Samo v posebno ozira vrednih primerih sme ministrstvo za bogočastje in nauk kandidatu dovoliti, da ponavlja preskušnjo po preteku repobacijskega roka pri drugi preskuševalni komisiji.

Člen XXVI.

Razširjevalna preskušnja.

1. Ako je kandidat prestal preskušnjo iz ene izmed strokovnih skupin, omenjenih v členu IX, lahko dela še nadaljnjo preskušnjo, da razširi učno usposobljenost od stranske stroke na glavno stroko ali da pridobi učno usposobljenost še v drugih predmetih (tako glavna kakor stranska stroka, ako je za dotični predmet kakor stransko stroko mogoča učna usposobljenost), če dokaže, da se je bavil z dotičnimi nauki (čl. IV). Za pripustitev k taki razširjevalni preskušnji (čl. IX, 2) pa lahko prosi kandidat tudi že hkratu s svojo prigrasitvijo k učiteljski preskušnji ali v teku te preskušnje; ako bo pripuščen, lahko dela preskušnjo namesto po zahtevkih za stransko stroko po zahtevkih za glavno stroko ali dela tudi še eno preskušnjo iz enega ali več drugih predmetov.

2. Pri razširjevalni preskušnji zgodovina ne more biti samostojna, temveč to stroko je vedno združiti tudi z geografijo, vsaj kakor stransko stroko; pač pa se more geografija samostojno izbrati za razširjevalno stroko.

Za pripustitev k razširjevalni preskušnji iz opisovalne geometrije ali iz fizike kakor glavne stroke se zahteva pridobitev aprobacije za matematiko kakor glavno stroko. Kandidati, ki so aprobirani iz kemije kakor glavne stroke, lahko delajo razširjevalno preskušnjo iz fizike kakor glavne stroke, ako so aprobacijo za matematiko pridobili tudi le kakor stransko stroko.

3. Razširjevalno preskušnjo je izvesti po vseh stadijih. Zato tudi domača naloga nikdar ne odpade, ki se mora delati tudi iz vsake stranske stroke.

Člen XXVII.

Vsebina preskusnega izpričevala.

1. Preskusno izpričevalo, ki ga morajo podpisati ravnatelj preskuševalne komisije in eksaminatorja (ali ako sta zadržana, dva druga uda komisije), obsega:

- a) popolno rodovnico kandidatovo: ime, kraj, dan in leto rojstva, veroizpovedanje, srednjo šolo, vseučilišče (tehniško visoko šolo), dokaz, da je poslušal predavanja o šolski higijeni (higijenska pedagogika) in telesni vzgoji, navedbo izpričeval o udeleževanju seminarских vaj, oziroma praktičnih del v institutih in laboratorijih, zlasti uspeh filozofsko-pedagoške uvodne preskušnje (pri kandidatih fizike) eventualno tudi uspeh prej opravljene preskušnje iz kemije v zmislu čl. XVI in morda prej pridobljene aprobacije;
- b) navedbo tēm domačih in klavzurnih nalog, potem delnih polj preskusnega predmeta, na katera se je nanašala ustna preskušnja, hkratu s skupnimi sodbami, izrečenimi o znanju v posameznih preskusnih aktih (prav dobro, dobro, zadostno, nezadostno). Posebno dobro znanje na posameznih poljih se lahko še posebej poudarja;
- c) na koncu skupno sodbo preskuševalne komisije, ali je bil kandidat aprobiran ali ne, in v prvem primeru, za katere predmete, katero stopnjo (glavno stroko ali stransko stroko) in s katerim učnim jezikom.

Ako se kandidat ne aprokira, je na njegovo zahtevanje potrditi, na koliko časa, oziroma da je bil za vedno zavržen.

Ker so sodbe o znanju kandidatovem razvidne v kontekstu izpričevala, je izreči aprobacijo (za glavno stroko, oziroma stransko stroko) na koncu navadno brez nadaljnjega pristavka, torej je tudi ni niti omejiti s pogojem ali uvetom niti je kakorkoli stopnjevat z značilnim oznamenilom.

Izpričevalo je datirati od dne aprobacije (čl. XXV, 1).

Člen XXVIII.

Moč preskusnega izpričevala.

1. Izpričevalo o popolnoma prestani znanstveni učiteljski preskušnji daje kandidatu pravico vstopiti najprej v poskusno prakso (prim. čl. XXX, XXXI) na srednji šoli, za koje učni jezik je bil aprobiran, in ga potem usposoblja (ko je dovršil poskusno prakso), da se namesti za učitelja na srednjih šolah.

2. Veljavnost preskusnega izpričevala mine, če kandidat v prihodnjih petih letih ne vstopi v poskusno prakso, oziroma v šolsko službo, kakor tudi če je njegovo poučevanje na javni šoli pretrgano več nego pet let. Ta omejitev pa ne velja za kandidate, ki dokažejo uporabo za asistente na visoki šoli.

Veljavnost izpričevala je moči obnoviti z dokazom, da je dotični kandidat ves ta čas znanstveno ali didaktično delal. To je dokazati pred preskuševalno komisijo, katera, če najde, da je dokaz zadosten, pripiše prej izdanemu izpričevalu pripomnjo ter izjavi z njo, da je izpričevalo še dalje veljavno. Ako se to ne dokaže ali če dokaz ni zadosten, je obnoviti preskušnjo pred isto ali drugo preskuševalno komisijo; pri tem se lahko odpusté domače naloge, ne pa klavzurne naloge ali pa ustna preskušnja. Poskusne prakse ni treba obnavljati.

3. Duplikati izpričeval o učni usposobljenosti se smejo izročati samo z odobrenjem ministrstva za bogočastje in nauk.

Člen XXIX.

Preskusne takse.

Vsak kandidat, ki se oglasi za preskušnjo iz katere v členu IX naštetih strokovnih skupin, mora, ko se pripusti k preskušnji, plačati 40 K, in kadar se povabi h klavzurnim nalogam (odnosno

k ustni preskušnji) 50 K, torej vsega 90 K preskusne takse.

Za filozofsko-pedagogiško uvodno preskušnjo je plačati 10 K takse, za vsako razširjevalno preskušnjo po 40 K takse, to v dveh enakih obrokih.

Kandidati, ki že imajo učno usposobljenost, ter se podvržejo nadaljnji preskušnji samo zato, da bi smeli učiti tudi v katerem drugem učnem jeziku in ne samo v tistem, ki so si ga bili izvolili prvotno, plačajo 20 K takse.

Tu zgoraj ustanovljene takse se morajo plačati vnovič, ako se preskušnja ponavlja, in sicer ako se ponavljajo domače naloge, znesek 40 K, ako se ponavlja klavzurna in ustna preskušnja, znesek 50 K.

Ako se dovoli kandidatu pri preskuševalni komisiji pričeto preskušnjo nadaljevati pri drugi komisiji, mora vnovič vplačati celo takso.

Za izdajo duplikatov izpričeval o učni usposobljenosti je plačati 12 K takse.

Določiti natančnejše pogoje, po katerih je vplačane takse porazdeljevati med ravnatelja, oziroma njegovega namestnika in posamezne eksaminatorje po meri njihovega truda, je prepuščeno preskuševalnim komisijam samim.

B. Uvedba v praktično učiteljsko službo.

Člen XXX.

Pedagogiški srednješolski seminar. (Tako-zvano razširjeno poskusno leto.)

1. Po uspešnem zaključku znanstvene učiteljske preskušnje naj obiskuje po možnosti vsak učiteljski kandidat pedagogiški srednješolski seminar, da se pedagogiško-didaktično izobrazuje. (Tako-zvano razširjeno poskusno leto.)

2. Taki srednješolski seminarji, ki seznanjajo učiteljske kandidate na podlagi na vseučilišču pridobljenih teoretskih znanosti z nalogami pedagogiške in didaktične prakse in ga naj izobrazujejo za samostojno poučevanje, so na posameznih srednjih šolah na Dunaju in v drugih vseučiliških mestih in se

lahko uredé tudi v drugih šolskih krajih, ako to dopuščajo krajevne razmere.

3. Prošnje za pripustitev na srednješolski seminar naj vlagajo kandidati na deželno šolsko oblastvo tiste kronovine, v kateri hočejo opraviti poskusno prakso; pri tem lahko naznanijo svoje obrazložene želje glede kraja.

Deželno šolsko oblastvo odloči po zglasitvah o tem, kam se odkaže kandidat. Odkáže se praviloma kmalu po začetku semestra in le izjemoma v poznejšem času.

4. Vodstvo seminarja je izročeno ravnatelju srednje šole, s katero je združen seminar, ali kakemu drugemu šolniku, ki ga za to določi ministrstvo za bogočastje in nauk in ki se potrebno dogovori z ravnateljem zavoda. Na predlog voditelja seminarja določi deželni šolski svet strokovne profesorje, katerim je odkazati kandidate, da jih uvedejo v praktično učiteljsko službo.

5. Takemu seminarju se more odkazati k večjemu osem kandidatov. Najmanjše število za seminarski obrat so štirje kandidati.

6. Ti se odkážejo po svoji kvalifikaciji strokovnim profesorjem, toda podredijo se vodstvu voditelja seminarja (ravnatelja). Istemu strokovnemu učitelju se ob istem času ne more odkazati več nego dva kandidata.

7. Voditelju seminarja in strokovnim učiteljem je naloženo uvajati kandidate v praktično učiteljsko službo. Za to službo:

- a) učni obiski,
- b) učni poskusi in učni nastopi,
- c) samostojno poučevanje,
- d) konference in pogovori.

Te glavne naloge je izvajati po enotnem načrtu in v vednem vzajemnem stiku.

- a) Učni obiski (hospitacije). V prvih tednih poskusne prakse so kandidati opazujé navzoči v učnih urah uvajajočih učiteljev (po naročilu voditelja seminarja tudi drugih strokovnih učiteljev.) To, kar opazijo pri tem, je po določenih vidikih, na katere se opozarjajo kandidati tudi že pred hospitacijo, spraviti v urne podobe.

Število hospitacijskih ur v tednu ne bodi manjše nego 12 ur in ne večje nego 16.*

Da pa spoznava kandidat tudi poučevanje v drugih strokah in da dobiva tako vpogled v celotni organizem učnega obrata, naj bo pozneje navzoč pri pouku tudi v drugih učnih predmetih in po možnosti tudi v drugih šolah in šolskih tipih. Zato se nadaljujejo hospitacije poleg drugih seminarskih opravil, če tudi v zmanjšanem številu.

Učitelje, v kojih urah naj bodo navzoči kandidati, je treba o tem poprej obvestiti.

- b) Učni poskusi se vršé potem čim prej na teden enkrat do dvakrat v navzočnosti in pod nadzorstvom uvajajočega strokovnega učitelja na podlagi poukovega obrisa, in sicer najprej v razredih strokovnega učitelja samega, potem pa tudi po možnosti v drugih razredih, ki jih je kandidat že obiskoval. Ako sta strokovnemu učitelju odkazana dva kandidata, je vsak izmed njih dolžen biti navzoč pri učnih poskusih drugega. Pozneje se te vaje razširijo in izpremené tako, da so pri posameznih učnih poskusih, ki se vršé morda od treh do štirih tednov, navzoči vsi zavodu odkazani kandidati s strokovnimi profesorji in voditeljem seminarja vred. Ti takozvani učni nastopi se morajo kakor učni poskusi organsko prilagoditi v učbo posameznih razredov in naj pokažejo, kako je kandidat napredoval v uporabljanju priporočenih načel.

- c) Samostojno poučevanje. Praviloma ob začetku drugega semestra, ako ima potrebno sposobnost, pa že poprej se lahko po predurku voditelja seminarja poveri kandidatu samostojno poučevanje v razredu docela ali deloma (do konca šolskega leta ali tudi le za krajši čas). Toda tudi to poučevanje mora biti pod kontrolo uvajajočega profesorja in seminarskega voditelja.

Učni nastopi se vršé tudi v tem času najmanj enkrat na mesec.

Kandidati se udeležujejo vseh konferenc učiteljskega zbora in imajo, čim poučujejo samostojno, pravico glasovati o znanju in vedenju svojih učencev v svojem predmetu in v svojih urah. Drugače imajo samo posvetovalen glas.

d) Praviloma enkrat na teden se vrše konference vseh kandidatov in njihovih strokovnih učiteljev pod predsedstvom voditelja seminarja, v katerih pridejo na podlagi referatov, ki ji podajajo posamezni kandidati, na razgovor obča vprašanja o pouku in vzgoji, organizacijski osnutek za gimnazije in realke, zlasti pa učni načrt in k njemu spadajoče pripomnje in navodila, napotila za vodstvo šolske službe in važni normalni razpisi, šolski in disciplinarni red, gojenje šolskega zdravstva, gojenje telesnih vaj, pomembnejši pojavi novejšega pedagoškega slovstva in posebno tudi slovstva šolskih knjig; s tem naj se hkratu skuša doseči, da se kandidati vadijo v svobodnem predavanju. V teh konferencah se razgovarja tudi o učnih obiskih in učnih poskusih zadnjega tedna, kritikujejo se podrobno učni nastopi, določajo in razdeljujejo se referati in učni nastopi za bližnji čas, poroča se o samostojnem poučevanju, eventualno tudi predavajo strokovni učitelji in voditelj seminarja.

K tem konferencam, kojih uredba v posameznem je prepuščena preudarku voditelja seminarja, imajo pristop tudi ostali učitelji zavoda.

O konferencah naj pišejo kandidati menjaje kratke zapisnike poudarjaje samo to, kar je važno in bistveno.

Poleg teh običnih konferenc se vrše vsak teden enkrat pogovori kandidatov z njihovimi strokovnimi profesorji. Predmeti teh pogovorov so: specialna strokovna metodika, priprava učnih poskusov in učnih nastopov ter referatov, navodilo za sestavljanje urnih podob in preparacijskih osnutkov, naprava in raba zbirke učil i. e. r.

8. Kandidati naj se privzemajo tudi k drugačnemu praktičnemu delovanju (mladinskim igram, izletom, nadzorovanju hodnikov, začasnim suplenturam, popravam šolarskih nalog, sodelovanju pri šolskih slavnostih i. dr.).

Učiteljski kandidati naravoslovnih učnih strok se morajo vaditi in izpopolnjevati v šolskih poskusih.

9. V ostalem so kandidati podvrženi določilom običnih šolskih zakonov in specialnega šolskega reda zavoda in morajo slušati napotila in svete uvajajočega profesorja ter zaukaze ravnateljeve (voditelja seminarja); tudi morajo uradno molčati o razpravah v učiteljskih konferencah; k temu jih je zavezati tako, da roko podajo v obljubo.

Na drugi strani bode moral učiteljski zbor smatrati za svojo dolžnost, s kolegijalnim vedenjem nasproti kandidatom olajševati in utrjati njihovo stališče na zavodu.

10. Deželnim šolskim nadzornikom se varuje vpliv na izobraževanje učiteljskih kandidatov.

11. Po sklepu šolskega leta poda voditelj seminarja v porazumu z uvajajočimi strokovnimi učitelji po predpisanem potu o poteku in uspehu seminarkega kurza seminarsko poročilo na ministrstvo za bogočastje in nauk, v katerem je kratko oceniti tudi kvalifikacijo kandidatov.

12. O opravljeni poskusni praksi prejme vsak kandidat, ako je uspeh primeren, izpričevalo, ki staga izdala uvajajoči strokovni učitelj in voditelj seminarja. V to izpričevalo je razen popolne rodovnice (ime in priimek, kraj rojstva in domovina, dan in leto rojstva, veroizpovedanje) in natančne navedbe pridobljene znanstvene učne usposobljenosti kandidatove vzprejeti, v katerem času, v katerem srednješolskem seminarju in s kakšnim uspehom je opravil razširjeno poskusno leto. Obični red usposobljenosti, ki naj izraža stopnjo pridobljene spretnosti v poučevanju in vzdrževanju discipline, je izraziti z enim izmed cenil: prav dobro, dobro, zadostno. Toda dopustno je to občo presojo na kratko dopolniti z natančnejšo oceno kandidatove pedagoške in didaktičke kvalifikacije.

S takim izpričevalom se šele pridobi popolna usposobljenost za namestitev v srednješolski učiteljski službi.

13. Ako bi se ne bil dosegel namen razširjenega poskusnega leta, sme kandidat poskusno leto docela ali deloma ponavljati na istem seminarju ali na drugem zavodu; toda to ponavljanje naj meri predvsem na praktično delovanje v samostojnem poučevanju.

Člen XXXI.

Navadno poskusno leto.

Kandidati, ki niso v položaju, da bi dovršili razširjeno poskusno leto po gorenjih določilih, zlasti v krajih, kjer ni takih srednješolskih seminarjev, morajo opraviti navadno poskusno leto.

1. To poskusno leto se more opraviti samo na eni izmed srednjih šol, oznamenjenih v čl. V, 1 tega ukaza.

2. Kandidat si sme sam izbrati kronovino za to, učilišče pa mu določi deželno šolsko oblastvo dotične kronovine. To oblastvo mora gledati pri tem pred vsem na pedagoški namen poskusnega leta — na praktično izomiko kandidata —; samo mimogredé se je smeti ozirati na potrebe posameznih učilišč in na pravične kandidatove želje.

3. Kandidat se postavi pod posebno strokovnajaško vodstvo profesorja, ki ga na predlog ravnateljstva za to določi deželni šolski svet. Enemu profesorju se ne sme hkratu odkazovati več nego po dva kandidata, enemu zavodu ne več nego štirje kandidati.

4. V prvih tednih poskusnega leta zahaja kandidat kakor gost k pouku strokovnega učitelja, ki ga vodi, pozneje po ravnateljevem preudarku in po možnosti tudi k pouku drugih učiteljev, na to se v posameznih šolskih urah v pričo in pod nadzorom strokovnega učitelja, kateremu je odkazan, sam udeležuje pouka in to v toliko razredih, kolikor je mogoče. Kakor se je on dolžen držati pri tem napotil strokovnega učitelja, tako se mora tudi ta s se svoje strani ogibati med šolskimi urami vsega, kar bi utegnilo škoditi kandidatu veljavi pri učencih.

5. O prikaznih šolskega življenja, kakor katera prihaja na dan, o tem, kar se je v šolskih urah obravnavalo, in kar bi potem imelo najprej priti na vrsto, o metodičnem obdelovanju posameznih oddelkov predmeta z ozirom na učno stopnjo, o vsej učni nalogi, kako bi jo bilo razdeliti po učnem črtežu in z ozirom na učni čas, o tem, kako je osnovati zbirke učil in postopati z njimi, o šolskem redu in šolski disciplini, o negovanju zdravja v šoli in o gojenju telesnih vaj, o slovstvu šolskih knjig dotičnega predmeta, o znamenitih pedagoško-didaktičnih razpravah, o ustrojnem črtežu za gimnazije in realke, zlasti pa o učnem načrtu in k njemu spadajočih pripomnjah in navodilih, o ukazilih, kako je opravljati šolsko službo, o drugih važnih normalnih razpisih in o tem, kar je več tacega, k stvari spadajočega, se morata v obeh polletjih profesor in kandidat na drobno pogovarjati zunaj šolskega časa deloma o priložnosti, deloma redno — vsak teden — in po okoliščinah mora napraviti kandidat o tem tudi pismene izdelke. Učiteljski kandidati naravoslovnih učnih strok se morajo vaditi in izpolnjevati tudi v šolskih poskusih.

Ravnatelj se mora čim česče sam na svoje oči prepričati, kako profesor kandidata posebej vodi, in postopa li v redu.

6. Po preteku nekaj časa, eventualno že po prvih mescih ima ravnatelj pravico, skrbno pazeti na koristi učilišča, izročiti kandidatu samostalno poučevanje v kakem razredu, ako si je pridobil za to potrebno sposobnost, vendar tako, da poučuje kandidat v prvem tečaju pod vodstvom in v navzočnosti uvajajočega strokovnega učitelja; tudi v drugem tečaju naj ne pride kandidat svojemu voditelju popolnoma iz rok in oči, temveč bodi, posebno kar se tiče klasifikacije, pod njegovo kontrolo za to, da se ohrani enakomernost v presojanju tega, kar so učenci pokazali znanja. Kadar pa posebne težkoče, ki so na učilišču, branijo, pripravno razdeliti poučevanje med več učiteljev, kakor jih je navadno, tedaj je tudi v drugem polletju ostati pri istem ravnanju, kakor je bilo v prvem polletju. Vendar se naj dá v teku drugega tečaja vsakemu kandidatu prilika, da vsaj včasih (kakor to preudari strokovni učitelj) poučuje samostojno in brez navzočnosti strokovnega učitelja, če tudi pod njegovo kontrolo.

Število in trajanje hospitacij vodilnega strokovnega učitelja pri samostojnem poučevanju kandidata je prepuščeno njegovemu svobodnemu preudarku.

Kandidatove hospitacije pri uvajajočem profesorju in pri drugih učiteljih zavoda, tudi pri učiteljih drugih strokovnih skupin, po možnosti tudi hospitacije na tujih zavodih je nadaljevati do konca poskusnega leta. Tudi je kandidate privzemati k drugemu praktičnemu delovanju, na primer k mladinskim igram, izletom, nadzorovanju na hodnikih itd.

Število ur, ki jih naj kandidat hospitira na teden, oziroma ur, v katerih naj poučuje, naj praviloma ne znaša manj nego 12 in naj na teden ne presega 16.

Ako se pa potrebuje več nadomestovanj nego jih premore učiteljski zbor, se sme vsak kandidat, ki je brez dvoma sposoben za to, uporabljati tudi za več nego en razred. Tudi v tem primeru mora tisti profesor, čigar vodstvu je bil kandidat izročen, biti temu v pomoč kot svetovalec in vodnik. Sploh si mora ves učiteljski zbor šteti v dolžnost nasproti šoli in nasproti novemu sodruhu poklica, da olajša in utrdi kandidatu stališče na učilišču, ravna je z njim tako, kakor je navada med tovariši.

7. Sicer je kandidat tako kakor vsak nameščen učitelj dolžen, poslušno izpolnjevati določila običajnih šolskih zakonov in posebnega šolskega reda svojega zavoda, kakor tudi ukazila ravnateljeva; zlasti mora redno hoditi v učiteljske konference ter imati v njih, če poučuje samostalno, dolžnost in pravico oddajati svoj glas o tem, koliko znajo učenci v njegovem predmetu in njegovih šolskih urah in kakšno je njih vedenje, in sicer tako tekom šolskega leta

kakor tudi kadar gre za prestavo in klasifikacijo. V vseh drugih primerih ima kandidat v konferenci samo posvetovalen glas.

8. Ako bi didaktični ali pedagoški pogoji ali drugačno vedenje kandidata pretelo škodovati učilišču, na katerem ima opravilo, ima ravnatelj pravico, v nujnih primerih precej storiti konec delovanju kandidatovemu na svojem učilišču. O tem mora zaslišati mnenje učiteljskega zbora, potem pa odločiti po svojem prepričanju in, če odpusti kandidata, precej poročati to predpostavljenemu dežel-nemu šolskemu oblastvu ter predložiti zapisnik o mnenju učiteljskega zbora. To oblastvo bo po tem, kakršni so razlogi, vsled katerih je bil kandidat odpravljen, ali ga poslalo s primernimi ukazili na kako drugo učilišče nadaljevat poskusno leto, ali pa, ako bi bilo tako treba, predlagalo ministrstvu za bogočastje in nauk, da naj se za vselej zavrne od učiteljske službe.

9. Po preteku poskusnega leta mora ravnatelj po tem, kakor stvar nanese, posvetuje se natančno s profesorjem-voditeljem ali z razredniki-učitelji tistih razredov, v katerih je morda imel poskusni kandidat opravilo, izdati izpričevalo, ki ga podpiše on in pa omenjeni profesor ali pa ti učitelji-razredniki; v tem izpričevalu je po natančni navedbi rodovnice (prim. čl. XXX, 12) in pridobljene znanstvene učne usposobljenosti povedati, kakšno je bilo kandidatovo delovanje, oziroma katere predmete in v katerih razredih je učil kandidat samostalno, bodisi samo včasih ali redno ter presoditi, koliko spretnosti je pokazal v poučevanju in v vzdrževanju discipline, nadalje presoditi njegovo znanje važnejših pravil z enim izmed cenil: prav, dobro, dobro, zadostno. Prepis izpričevala je pridejati letnemu poročilu, katero je podati o učilišču na deželni šolski svet.

Šele s takim izpričevalom zadobi kandidat popolno usposobljenost, da bo nameščen v srednješolski učiteljski službi.

Navadno poskusno leto se lahko ponavlja ali na istem ali na drugem učilišču; toda to ponavljanje naj meri pred vsem na praktično delovanje v samostojnem poučevanju.

Člen XXXII.

Nastop, trajanje in eventualna nagrada poskusne takse.

1. Kandidati navadnega ali razširjenega poskusnega leta, ki vstopijo najkasneje do 15. dne no-

vembra ali 15. dne aprila šolskega leta v poskusno prakso (bodisi v obliki navadnega, bodisi razširjenega poskusnega leta), jo dovršijo s koncem neposrednje naslednjega tečaja; kandidati, ki začnejo svojo poskusno prakso po 15. dne novembra ali 15. dne aprila šolskega leta, jo dovršijo šele s koncem drugega naslednjega tečaja.

2. Ako je kandidat potreben, se mu na njegovo prošnjo dovolijo podpore po meri razpoložnih državnih novcev.

3. Oprava poskusnega leta daje kandidatu samo tedaj pravico do nagrade, ako je samostojno poučeval nad šest ur na teden.

Člen XXXIII.

Suplentska služba za poskusno leto.

Ako se je pokazala neizogibna potreba popolnoma preskušene kandidata izjemoma porabljeni za suplenta, preden je opravil formalno poskusno leto, ga je v zmislu ministrstvenega razpisa z dne 1. novembra 1893. l. št. 24871 (m. uk. št. 35) uvajati v praktično učiteljsko službo.

V tem primeru se morajo določila za navadno poskusno leto v svojih najvažnejših točkah primerno izvrševati, kolikor je to združljivo z izpremenjenim stališčem učiteljskega kandidata.

Po tem je takega suplenta takoj, ko nastopi svojo službo, postaviti pod strokovnjaško vodstvo izkušene profesorja. Ako ni drugega zastopnika suprirane stroke na učilišču, mora ravnatelj sam ali skupaj z drugim udom učiteljskega zbora prevzeti vodstvo in nadzorstvo suplenta. Profesor, ki vodi, oziroma ravnatelj mora suplenta najprej poučiti o nalogah in ciljih razredov, v katerih mora poučevati, ter o disciplinarni uredbi šole in ga opozoriti na posebne in obče predpise, ki so najpotrebnejši za njegove predmete. On je vsaj v prvem času, kolikorkrat more, navzoč pri pouku suplenta, nadzoruje vso njegovo učiteljsko delovanje, zlasti tudi pripravo, popravo in ocenjanje pisemenih nalog in sploh pomaga mlademu učitelju na vsak način s svetom in dejanjem. Suplent je dolžen hoditi kakor gost kolikor mogoče pogosto k pouku profesorja, ki vodi, po ravnateljevem preudarku tudi k pouku drugih učiteljev.*) Da se to omogoči, bo ob sestavljanju urnika vpoštevati suplentovo razmerje

*) Taki supleni se morajo v krajih, kjer je srednješolski seminar, po možnosti udeleževati njegovih konferenc.

k profesorju, ki vodi. Določila točke 5 člena XXXI. o navadnem poskusnem letu je izvrševati tudi pri suplentih oznamenjene vrste. Profesor, ki vodi, je dolžen vsaj po vsaki konferenci o cenzuri ustno poročati ravnatelju o učiteljskem delovanju suplenta. Na koncu leta (ob krajši uporabi suplenta na koncu tečaja) poda profesor, ki vodi, v zmislu točke 9 člena XXXI pismeno poročilo tako o vsem učiteljskem delovanju suplenta kakor tudi zlasti o tem, kakšna je njegova teoretska in praktična izobrazba in kolik je njen obseg. Na podlagi tega poročila in svojih lastnih opazovanj izda ravnatelj suplentu na njegovo prošnjo izpričevalo o njegovi uporabi.

Ta določila je uporabljati tudi na tiste učiteljske kandidate, ki še niso dosegli predpisane učne usposobljenosti.

Na mesto gori oznamenjenih načinov uvajanja v praktično učiteljsko službo lahko stopijo z odobrenjem ministra za bogočastje in nauk še druge, po krajevnih potrebah urejene oblike poskusne prakse.

Člen XXXIV.

Prehodna določila.

Ta ukaz dobi moč s študijskim letom 1911/12.

Do konca študijskega leta 1913/14 pa je dovoljeno prositi za pripustitev k učiteljski preskušnji po predpisu za preskušnjo z dne 30. avgusta 1897. l. (drž. zak. št. 220).

Novi predpis za preskušnje se uporablja tudi na ženske, ako v vsakem oziru ustrezajo pogojem za pripustitev k učiteljski preskušnji. Poskusno prakso pa morejo opraviti samo na eni izmed srednjih šol, določenih za žensko mladino, ki so oznamenjene v členu V tega ukaza.

Kandidatke, ki imajo samo zrelostno izpričevalo šestrazrednega dekliškega liceja, smejo do konca študijskega leta 1915/16 prositi za pripustitev k učiteljski preskušnji po predpisu o preskušnji za učiteljstvo na dekliških licejih, ki je bil izdan z razpisom tega ministrstva z dne 11. decembra 1900. l., št. 34551 (m. uk. št. 65). Po tem času izgubi pravkar imenovani predpis za preskušnjo popolnoma svojo moč.

Stürgkh s. r.

